

समानता (Analogy)

समानता म्हणजे काय? (अगदी सोप्या भाषेत)

समानता म्हणजे दोन शब्दांमधला संबंध ओळखणे.

आपण A आणि B या दोन गोष्टींमधला संबंध समजतो आणि मग C या तिसऱ्या शब्दाचा तसाच संबंध कोणत्या शब्दाशी आहे ते शोधतो.

फॉर्मेट : A : B :: C : ?

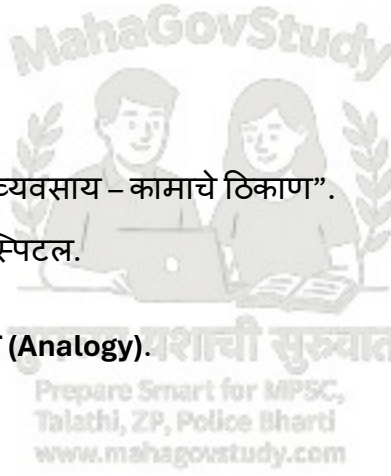
उदा.:

शिक्षक : शाळा :: डॉक्टर : ?

इथे 'शिक्षक-शाळा' हा संबंध आहे "व्यवसाय - कामाचे ठिकाण".

मग डॉक्टर कुठे काम करतो? → हॉस्पिटल.

हा संबंध ओळखणं म्हणजे समानता (Analogy).

समानता प्रश्न का विचारतात?

स्पर्धा परीक्षेत हा टॉपिक तुमची

- ✓ तुलना करण्याची क्षमता
- ✓ संबंध ओळखण्याची क्षमता
- ✓ सर्वसाधारण ज्ञान
- ✓ शब्दज्ञान
- ✓ तर्कशक्ती

हे तपासण्यासाठी विचारतात.

आणि सर्वात महत्वाचं:

हा टॉपिक खूप सोपा आणि scoring आहे.

समानता प्रश्न कसे दिसतात?

प्रकार 1:

A : B :: C : ?

उदा.:

गुरु : ज्ञान :: सूर्य : ?

(उत्तर : प्रकाश)

प्रकार 2:

A चा B शी जसा संबंध, तसा C चा कोणाशी?

समानतेचे मुख्य प्रकार (मराठी माध्यमानुसार अगदी सोपे प्रकार)

(1) समानार्थी (Synonym) – जवळचा अर्थ असणारे शब्द

उदा.:

- सुरुवात : आरंभ :: शेवट : समाप्त
- मोठा : विशाल :: लहान : छोटा

(2) विरुद्धार्थी (Opposite) – उलटा अर्थ असणारे शब्द

- गरम : थंड :: उंच : ठेंगणा
- दिवस : रात्र :: फायदा : तोटा

(3) भाग – पूर्ण (Part – Whole)

- पाकळी : फुल :: चाक : मोटार
- पान : झाड :: बोट : हात

(4) पूर्ण – भाग (Whole – Part)

- पुस्तक : धडा
- घर : खोली

(5) साधन – वापरणारा (Tool – User)

- सुई : शिंपी :: हातोडा : सुतार
- पेन : लेखक :: ब्रश : चित्रकार

(6) साधन – काम (Tool – Work)

- चाकू : कापणे :: पेन : लिहिणे
- नांगर : नांगरणी

(7) कारण – परिणाम (Cause – Effect)

- धावणे : थकवा :: अभ्यास : यश
- पाऊस : पूर :: उन्हाळा : दुष्काळ

(8) देश – राजधानी (Country – Capital)

- भारत : नवी दिल्ली
- जपान : टोकियो

(9) देश – चलन (Currency)

- भारत : रुपये
- अमेरिका : डॉलर

(10) प्राणी – आवाज (Animal – Sound)

- कुत्रा : भुंकणे
- सिंह : डरकाळी

(11) प्राणी – पिल्लू

- गाय : वासरू
- मांजर : पिल्लू

(12) वस्तू – उपयोग (Object – Function)

- घड्याळ : वेळ
- तहान : पाणी

(13) व्यवसाय – उत्पादन

- शेतकरी : धान्य
- विणकर : कपडा

(14) विषय – अभ्यासशाखा

- वनस्पती : वनस्पतिशास्त्र
- प्राणी : प्राणिशास्त्र

समानता कशी सोडवावी?

Step 1: A आणि B मधला संबंध शोधा

(भाग-पूर्ण? आवाज? कामाचे ठिकाण?)

Step 2: तो संबंध C वर लावा

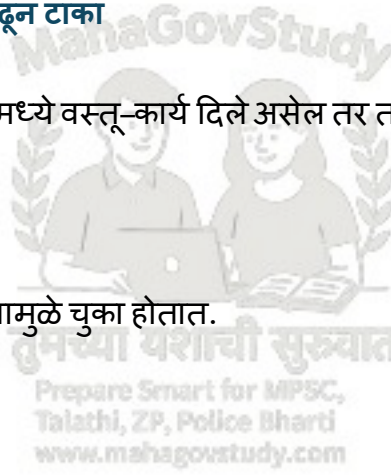
Step 3: Option मध्ये तसाच संबंध शोधा

Step 4: चुकीचे options लगेच काढून टाका

उदा.: प्राणी-आवाज → पण option मध्ये वस्तू-कार्य दिले असेल तर तो option रद्द.

Step 5: अर्थ नीट समजून घ्या

मराठी शब्दांचे अर्थ चुकीने समजल्यामुळे चुका होतात.

Exam Tips

✓ ज्या प्रकाराचे प्रश्न जास्त विचारले जातात:

- ✓ Part-Whole
- ✓ Tool-User
- ✓ Animal-Sound
- ✓ Profession-Place
- ✓ Synonym-Antonym

✓ शब्दांचे अर्थ चुकले तर प्रश्न चुकतो → Vocabulary वाढवा.

✓ समानता सोडवताना घाई करू नका → संबंध नीट समजून घ्या.

✓ Option मध्ये वर्ग mismatch असलेला शब्द टाळा.

उदा.: प्राणी-आवाज → पण option मध्ये देश-राजधानी → चुकीचे.

✓ गणितीय Analogy आला तर logic लावा ($\times 2$, $\div 2$, $+3$, square).

महत्वाची उदाहरणे (Very Important Examples)

1. पुस्तक : वाचणे :: चाकू : कापणे
2. दूध : पांढरे :: कोळसा : काळा
3. डॉक्टर : औषध :: शिक्षक : ज्ञान
4. सूर्य : प्रकाश :: चंद्र : शीतलता
5. डोळा : पाहणे :: कान : ऐकणे
6. शेतकरी : नांगर :: सुतार : हातोडा
7. गाय : वासरू :: कुत्रा : पिल्लू
8. भारत : नवी दिल्ली :: फ्रान्स : पॅरिस
9. कपडा : सूत :: कागद : लाकूड
10. चुंबक : आकर्षण :: आग : उष्णता

10 Practice Questions

(स्पर्धा परीक्षांसाठी 50 प्रश्न तयार केलेत)

1. पेन : लिहिणे :: चाकू : ?
2. झाड : पान :: पुस्तक : ?
3. कुत्रा : भुंकणे :: मांजर : ?

4. सूर्य : दिवस :: चंद्र : ?
5. डॉक्टर : हॉस्पिटल :: शिक्षक : ?
6. फुल : सुगंध :: आग : ?
7. भारत : रुपये :: जपान : ?
8. म्हणी : धडा :: घर : ?
9. वाघ : जंगल :: मासा : ?
10. दूध : पांढरे :: कोळसा : ?

Summary (Marathi Medium level)

समानता म्हणजे दोन शब्दांमधला संबंध.

हा संबंध 20 पेक्षा जास्त प्रकारांचा असू शकतो —

उदा. भाग-पूर्ण, प्राणी-आवाज, साधन-वापरणारा, देश-राजधानी इ.

हा टॉपिक खूप scoring आहे.

जास्तीत जास्त उदाहरणे पाहिल्यास तुमची accuracy 100% होते.

